

Motion till riksdagen 2020/21:685

av **Matheus Enholm m.fl. (SD)**

Några kommunala frågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återta den kommunala självstyrelsen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunal verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tydligare förbud mot otillbörlig särbehandling på grund av politisk åskådning vid anställning inom offentlig kommunal och regional verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oppositionens inflytande på och insyn i den ekonomiska förvaltningen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur folkviljan kan få bättre genomslag inom kommunalpolitiken avseende politiska vildar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka minoritetsskyddet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunala folkomröstningar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om styrelsernas och nämndernas ansvarsfördelning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förtroendevaldas rätt till insyn och tillkännager detta för regeringen.

Återta den kommunala självstyrelsen

För Sverigedemokraterna är den kommunala självstyrelsen en central och viktig princip. Genom Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, EU, har kommunernas självstyre dessvärre urholkats. Detta sker genom tvingande lagstiftning som varken kommunernas,

regionernas eller riksdagens politiker kan påverka. Enda utvägen är en omförhandling av medlemskapet, alternativt utträde ur unionen. Tydliga exempel på EU:s överstatlighet finns exempelvis i kommunallagens regler om vem och vilka som är valbara till kommunen och vilka som har rösträtt.

Genom Lissabonfördraget är Sveriges kommuner och regioner tvingade att upplåta rösträtt, såväl som rätt att ställa upp i val, åt personer som saknar och aldrig har innehaft något svenskt medborgarskap. Sverigedemokraternas uppfattning är att både rösträtten och rätten att ställa upp i val ska vara förbehållna personer med svenskt medborgarskap.

När det gäller principen om den kommunala självstyrelsen i övrigt bör kommunerna återfå makt som tidigare tagits ifrån dem. Exempelvis bör den så kallade anvisningslagen, som påtvingade kommunerna ett orimligt flyktingmottagande, avskaffas. Det bör enligt vår mening stå varje kommun fritt att avgöra hur stor kapacitet att ta emot nyanlända kommunen har. Genom lagstiftning som tvingar kommuner att ta emot ett stort antal flyktingar eller ensakommande binder staten kommunerna vid långsiktiga ekonomiska och sociala åtaganden som på sikt medför stora kommunala kostnader.

På grund av vad som ovan anförts bör regeringen inleda en process med att omförhandla de svenska villkoren för Sveriges medlemskap i EU. Regeringen bör även återkomma till riksdagen med konkreta förslag på hur den kommunala självstyrelsen och svensk lag kan stärkas i de avseenden som nämnts ovan.

Kommunal verksamhet med ansvar för de gemensamma resurserna

För Sverigedemokraterna är det grundläggande att de gemensamma kommunala och regionala resurserna i första hand ska gå till kärnverksamheterna. Kommunens invånare, tillika skattebetalare, ska aldrig förvandlas till ofrivilliga riskkapitalister genom att politiker investerar pengar i osäkra ekonomiska projekt som sedan riskerar att bli förlustaffärer. Under senare år finns det många exempel på kommuner som investerat pengar i exempelvis vindkraftsparker, biogasanläggningar och andra typer av verksamhet som ur ett ekonomiskt perspektiv är alltför riskfyllda.

För de kommuner eller regioner som önskar göra investeringar i verksamheter eller kommunala bolag som ligger utanför kärnverksamheterna bör utgångspunkten vara att det inte ska bli någon ekonomisk förlust för kommunen eller regionens invånare. En riskanalys bör vid varje sådant projekt utföras, och hinder bör föreligga ifall en sådan analys är alltför riskfylld.

Kommunala myndigheter med deras förvaltningar

Regeringsformens 1 kap. 9 § stadgar att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Trots att information om vad regeringsformen föreskriver säkerligen ingår i nyanställdas introduktionsutbildning vid anställning inom kommunal förvaltning så är det tyvärr vanligt förekommande med myndighetsaktivism inom förvaltningarna. Ovanstående kan exempelvis yttra sig som beaktandet av politisk hemvist vid nyanställning, aktivt motarbetande av byggnation,

motarbetande av enskilda avloppslösningar, gynnande av nyanlända avseende bostad och försörjningsstöd med mera.

I och med att tjänstemannaansvaret avskaffades 1976 så leder olika former av missbruk av rollen som tjänsteman inte längre till rättslig prövning annat än för myndighetsutövning mot den enskilde. I vissa fall kan det leda till en intern prövning inom myndigheten. Detta är ingen transparent process och har inte samma normbildande effekt som straffpåföljder. Givet att en översyn av lagstiftningen om tjänstefel nu påbörjats efter att ett tillkännagivande härom röstats igenom av riksdagen har en del i Sverigedemokraternas politik blivit tillgodosedd. Vi vet dock ännu inte vad den nu tillsatta utredningen kommer att komma fram till gällande konkreta förslag på författningsändringar och när dessa ska träda i kraft.

När det gäller den gemensamma, allmänna sektorn så stipuleras det uttryckligen i både FN:s deklaration för mänskliga rättigheter samt Europakonventionen om mänskliga rättigheter att politisk diskriminering inte får förekomma, vare sig i myndighetsutövning mot den enskilde eller i anställningsförfarandet gällande en offentlig tjänst. Gällande det senare har vi inte denna uttryckliga skrivning i svensk lagstiftning, vare sig i regeringsformen eller i några andra lagar. Det står visserligen i regeringsformen att förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Vid nyanställningar inom statliga myndigheter ska endast förtjänst och skicklighet beaktas.

Dessa vaga formuleringar gällande skyddet mot politisk diskriminering, framför allt för nyanställningar inom kommunal och regional förvaltning, leder uppenbart till ett missbruk. Den chef eller rektor som nekat anställning med hänvisning till "värdegrunden" kan utan risk för rättsliga konsekvenser fortsätta med detta då tjänstemannaansvaret är borttaget för annat än myndighetsutövning och då politisk diskriminering inte ingår som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen.

Detta förhållande, där man riskerar att inte ha rätt åsikt för att komma ifråga för en offentlig tjänst, är någonting som borde förpassats till historiens skräphög för längesen. Det är orimligt att en stor del av befolkningen ska behöva känna rädsla för vad deras politiska engagemang kan komma att få för konsekvenser.

Därför vill vi uppdatera svensk lagstiftning och införliva FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och Europakonventionen mer ordagrant avseende politisk diskriminering inom det offentliga. Förutom att i regeringsformen införa att det allmänna ska motverka och förbjuda politisk diskriminering under vissa omständigheter bör det utredas hur skyddet mot politisk diskriminering kan öka vid anställningar på lokal och regional nivå.

Oppositionens inflytande och insyn i den ekonomiska förvaltningen

Vissa kommuner har genom att låta oppositionen i kommunfullmäktige utse lekmanarevisorer bidragit till bättre ekonomisk öppenhet och transparens. På så sätt undviker man risken att majoriteten utser granskande revisorer från de egna politiska leden, som således riskerar bli mer förlåtande i sin granskning. En annan möjlighet är att lagfästa oppositionens rätt att tillsätta majoriteten av revisionen. Vilken ordning som är lämpligast bör utredas, men utgångspunkten ska vara att säkerställa och stärka oppositionens

granskande roll. Det blir då en garanti för att de partier som inte sitter i det politiska styret ges ökad insyn i den löpande ekonomin, utöver de professionella revisorerna.

Tomma stolar och politiska vildar

Nuvarande regler medför begränsade möjligheter för partierna att efter ett val hantera avhopp av politiska kandidater från de partier som valt dem. Detta är en ordning som riskerar att leda till lägre väljarrepresentativitet och potentiellt tomma stolar.

Sverigedemokraterna vill med anledning av detta utreda hur man kan knyta mandat tydligare till de politiska partierna. Politiska vildar ska därför, även om de väljer att kvarstanna i fullmäktige, kunna bli av med sitt uppdrag i de nämnder, styrelser, bolag och stiftelser där berört parti finns representerat.

I såväl den tidigare som den nu gällande kommunallagen finns bestämmelser som reglerar antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige. Reglerna anger det minsta tillåtna antalet och medför således en alltför begränsad flexibilitet i dessa avseenden. Dessa regler bör ses över med utgångspunkten att öka såväl små som stora kommuners och regioners handlingsutrymme i detta avseende, samtidigt som en god medborglig förankring garanteras.

Ett stärkt minoritetsskydd

En viktig princip är att de politiska partier som blivit invalda i fullmäktige måste få så god insyn och kunna vara så delaktiga i det politiska arbetet som möjligt. I praktiken handlar det utöver partistöd och politiska tjänster också om att kunna delta i nämndernas och styrelsens arbete. Tyvärr finns det exempel på kommuner som efter att valresultatet är klart minskat antalet platser i såväl nämnder som styrelser enbart för att hålla vissa partier borta från insyn. Ett sådant agerande är i grunden odemokratiskt och orättvist. De politiska partierna behöver ha spelreglerna klara för sig innan ett val. Genom kommunallagen finns det fortsatt risk för att en majoritet, genom ändringar av antalet platser i nämnder och styrelse efter ett val, minimerar inflytandet från ett eller flera partier. Det bör även i detta avseende finnas någon form av minoritetsskydd för att säkerställa en så god insyn som möjligt, även för de partier som hamnar utanför valteknisk samverkan.

Ett verktyg som kan användas av en opposition som anser att ett ärende borde utredas ytterligare är återremiss. Ett vanligt förekommande problem vid återremiss har varit att ärendet skickas tillbaka till fullmäktige utan att några ytterligare konkreta beredningsåtgärder vidtas, vilket knappast varit syftet. Som regel följer tydliga uppmaningar eller instruktioner med en återremiss om vilka ytterligare utredningsåtgärder oppositionen vill ska vidtas. Enligt förarbetena till nuvarande kommunallag förtydligades att ”återremiss innebär att ärendet kompletteras med ytterligare beslutsunderlag innan beslutet kan fattas. Ärendet skickas då tillbaka till beredande organ, som kan vara en nämnd, en fullmäktigeberedning, eller styrelsen”.

Ett exempel på vanligt förekommande krav från oppositionen är att ett ärende saknar konsekvensanalys. Det bör således införas ett starkare minoritetsskydd, exempelvis genom att införa någon form av minimiregler för hur de instruktioner som ges vid en

återremiss ska åtlydas innan ärendet får skickas tillbaka till fullmäktige för avgörande. Samtidigt får inte regelverket bli för strikt och långtgående, då det riskerar att leda till oproportionerligt ökad arbetsbelastning och byråkrati för kommuner och regioner.

Gällande interpellationsinstrumentet ska det betraktas som ett verktyg för minoriteten att kunna ställa frågor och söka svar av den styrande politiska ledningen. Därför bör det säkerställas att det finns ett mycket starkt minoritetsskydd gällande interpellationer. En möjlighet kan vara att det bör krävas att fem sjättedelar av fullmäktige röstar emot att en interpellation ska få ställas för att så ska bli fallet.

Förutsättningar för kommunala folkomröstningar

Kraven för att få till stånd en kommunal folkomröstning är för högt ställda. Gränsen för hur stor andel av en kommuns eller regions invånare som behöver underteckna för att få till stånd ett folkiniciativ borde sänkas. Det vore samtidigt rimligt att utreda andra möjligheter än de som föreskrivs idag och som i praktiken innebär att namninsamlingen måste ske manuellt på papper. Exempelvis skulle kommunerna kunna upplåta en teknisk plattform för att möjliggöra digitala namninsamlingar där legitimering med hjälp av bank-id är möjlig.

Styrelsernas och nämndernas ansvarsfördelning

Kommunallagen föreskriver att fullmäktige ska få en möjlighet att bestämma att styrelsen ska kunna fatta beslut om särskilt angivna förhållanden som rör andra nämnders verksamhet. I likhet med vad ett flertal remissinstanser har anfört, bör en sådan förändring av tidigare regler anses ha medfört ett otydligt ansvarsutkrävande. Det bör också framhållas att nämnderna i flertalet fall besitter bättre kunskap inom sina respektive ansvarsområden än styrelsen, som har ett mer övergripande ansvar. Således riskerar dessa förslag att leda till att beslut fattas på illa underbyggd grund. Sverigedemokraterna anser därför att denna ändring bör reverseras.

Förtroendevaldas rätt till insyn

Många av de beslut som idag fattas i en kommun sker på delegation. Med ett delegationsbeslut bör det alltid följa en plikt att återrapportera till nämndens ledamöter samt regler som säkerställer förbättrad tydlighet. Det finns flera skäl till detta. Ett sådant skäl är att flera kommuner valt att delegera politiskt känsliga beslut om exempelvis placeringar på HVB-hem och dylikt till ordförande, presidium eller tjänstemän samtidigt som man varit väldigt sparsam med att redogöra för ärendets hantering i nämnden. Detta agerande riskerar att en ledamot av en kommunal nämnd blir ovetande om beslut som har fattats, och när vederbörande ifrågasätter hur och med vilket stöd beslutet fattats över nämndens huvud hänvisas ofta till något relativt otydligt delegationsbeslut som vid en snabb genomläsning skulle kunna tolkas som harmlöst.

Matheus Enholm (SD)

Fredrik Lindahl (SD)

Per Söderlund (SD)

Mikael Strandman (SD)

Patrick Reslow (SD)